

Чалавек і грамадства

Кожны павінен працаваць на карысць
грамадства, бо яму без яго — без мяне, без цябе
(так, менавіта без цябе, дружа!) —
абысціся нельга. Нельга абысціся без тваёй працы,
без адданасці і адказнасці.

Уладзімір Караткевіч.

Знаёмячыся з творамі гэтага раздзела, працягнем выпрацоўваць уменні:

- высвятляць прычыны ўчынкаў дзеючых асоб і даваць ацэнку тым ці іншым іх дзеянням;
- вызначаць асноўную думку мастацкіх твораў;
- падрабязна пераказваць тэксты па складзеным плане;
- вызначаць адносіны аўтара да герояў твора.

Прачытайце загадку Уладзіміра Паўлава, правільна вымаўляючы гукі [дз'] і [ц']. Адгадайце яе.

Яна зроду не падводзіць
Тых, хто з ёю ў дружбе ходзіць.
Павыводзіць тых у людзі,
Хто яе з маленства любіць.

АЦАЦР

Звярніце ўвагу на загаловак байкі Уладзіміра Корбана. Хто, на вашу думку, у ёй будзе дзейнічаць? З-за чаго, магчыма, адбудзецца паміж героямі непаразуменне?

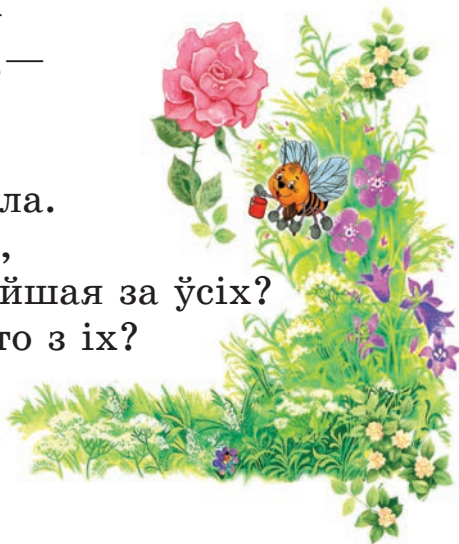
У якіх раней вывучаных творах пчала ўжо з'яўлялася галоўным героем? Назавіце гэтыя творы. Якімі якасцямі характару звычайна надзелена пчала?

ПЧАЛА І РУЖА

Уладзімір Корбан

(Байка)

«Паслухай, любая Пчала, —
Сказала Ружа неяк ранкам, —
Аблётала ты ўсю палянку,
На розных кветках пабыла,
А на мяне і ўвагі не звярнула.
Няўжо ж ніколі ты не чула,
Што Ружа ў свеце прыгажэйшая за ўсіх?

А ты на кветкі іншыя... Што з іх?

Якая асалода?»
«У іх даволі мёду, —
Спакойна прагула
Пчала. —

Не маю часу я з табой уступаць у спрэчку —
Лячу на грэчку.

Ты ж мёду за жыццё і кроплі не дала.
Што ты прыгожая — цудоўна, міла!
Але каго ты накарміла?»

Пішу я пра знаёмага свайго.
Бліскучы і шыкоўны хлопец гэты.
Ды што з таго? —
Лайдак адпеты.

1. Якімі паказаны ў байцы Ружа і Пчала?
 2. Хто з іх і чаму, на думку байкапісца, прыносіць больш карысці людзям? Ці можна пагадзіцца з думкай аўтара? Патлумачце.

3. Хто асуджаецца ў творы? За што?

4. Чаму Пчала не спрачалася з Ружай, а паляцела працаваць далей? Як гэта яе характарызуе? Паразважайце, ці правільна Пчала аднеслася да суб'яд-ніцы — Ружы.

5. Вызначце тэму гэтай байкі. Выберыце адзін правільны адказ:

- а) тэма знешняй прыгажосці;
- б) тэма працы на карысць людзям;
- в) тэма дружбы.

6. Чаму гэты твор надзённы?

ЗАГАДКІ

Штодзень улетку
 Шукаюць кветкі,
 Бяруць нектар —
 Салодкі дар, —
 Нясуць у соты,
 Каб медам потым
 З тых сотаў залатых
 Частаваць усіх.

Міхась Пазнякоў.

Хвалюе водарам, красою,
 Але не проста ўзяць рукою.
 Галава пахучая,
 Тулава — калючае.

Міхась Пазнякоў.

